

Poppodium WATT

Samenvatting

Het voormalige Nighttown aan de West-Kruiskade is met een forse uitbreiding van de capaciteit tot 2.000 personen, de creatie van een entreestraat en vernieuwende duurzame onderdelen getransformeerd tot het meest spraakmakende en experimentele poppodium van Nederland. De renovatie en verbouwing van het voormalige NightTown tot een multifunctioneel pop- en cultuurcentrum en duurzame Dance Club WATT resulteerde in 3 zalen voor concerten en cultuur, een café-restaurant en kantoorruimte.

Daarbij is veel aandacht besteed aan duurzaamheidsaspecten zoals beperken van het energie en watergebruik, het beperken van afval en het toepassen van materiaalrecycling (zie de [begrippenlijst](#) voor een definitie van dit begrip) en duurzame materialen.

Bijzondere aandachttrekkers zijn de Sustainable Dance Floor die tijdens het dansen energie levert, het zichtbare regenwater bij toiletspoeling, relax-roofs en de minimal waste bars.

WATT is de eerste Sustainable Dance Club ter wereld en wil jongeren van 18 tot 80 jaar inspireren tot een duurzame leefstijl (lifestyle - zie ook het [infoblad over Leefstijlen](#)). Dit spraakmakende, experimentele podium van Nederland is innovatief koploper in duurzaam ondernemen in de uitgaanscultuur. People, Planet en Profit vanuit de horeca vertaald naar Primeur, Plezier en Probeer het maar eens beter te doen...

Leeswijzer

- Zie voor de hoofdstukindeling de **Inhoud** in de rechter kantlijn.
- **Projectgegevens** vermeldt de belangrijkste partijen die bij dit project betrokken zijn en eventuele projectomvang.
[Lees meer](#) ...
- **De locatie** beschrijft de omgeving waarin het project is gerealiseerd en welke wisselwerking optreedt tussen het project en zijn omgeving.
[Lees meer](#) ...
- **Het gebouw** geeft een beschrijving van het gebouw, de belangrijkste ruimten en hun kenmerken.
[Lees meer](#) ...
- **Het proces** beschrijft de wijze waarop dit project tot stand is gekomen; welke partijen speelden welke rol. Dit hoofdstuk heeft een meer organisatorisch karakter.
[Lees meer](#) ...
- **Duurzaamheid** geeft een overzicht van de belangrijkste aspecten die dit project duurzaam maken.
[Lees meer](#) ...
- **Maatregelenlijst** somt de maatregelen op die zijn genomen om die duurzaamheid te bereiken.
[Lees meer](#) ...
- **Gerelateerde informatie**, zoals een literatuuroverzicht, achtergrondinformatie of hyperlinks, vindt u in het laatste hoofdstuk.
[Lees meer](#) ...

Ook kunt u de **gehele projectbeschrijving** in één keer lezen, daarin zoeken of de beschrijving uitprinten. [Ga naar de gehele projectbeschrijving](#) ...

[Naar boven](#)

Projectgegevens

Opdrachtgever : Brotherhood Holding
 website : <http://www.brother-hood.nl>
 e-mail adres : info@brother-hood.nl
 telefoon : (010) 436 48 11

Architect : Kossmann.dejong
 website : <http://www.kossmanndejong.nl>
 e-mail adres : info@kossmanndejong.nl
 telefoon : (020) 420 88 90

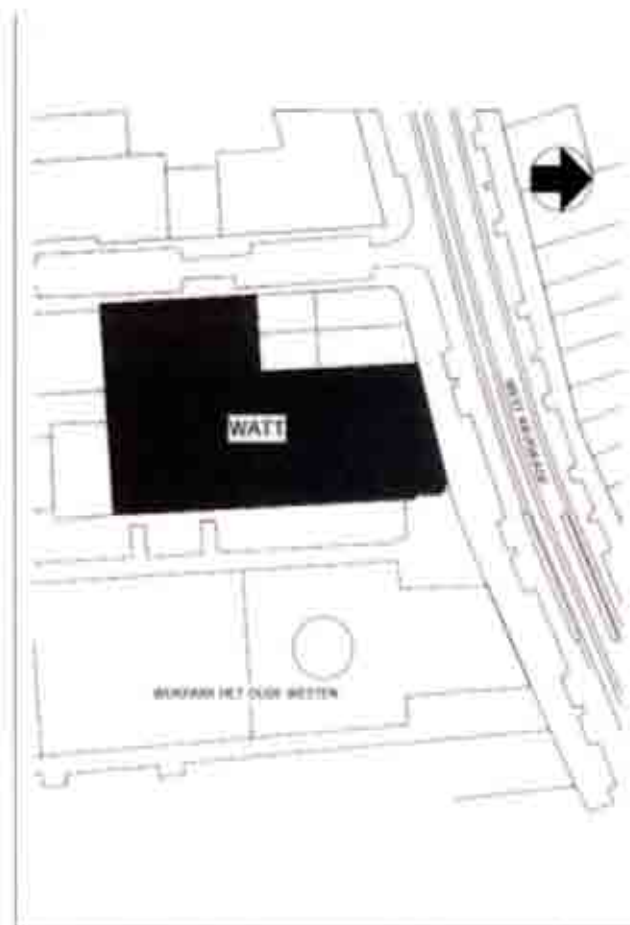
2e Opdrachtgever	: Vinc Batenburg Groep, Barendrecht website: www.vincbatenburg.nl e-mail: Info@vincbatenburg.nl telefoon: (010) 503 30 20
2e Architect	: Döll - Atelier voor Bouwkunst, Rotterdam website: www.dollab.nl e-mail: mail@dollab.nl telefoon: 010 - 271 82 00
Projectteam	: Kossmann.dejong : Nienke Bouwhuis, Maalke van Keimpema, Herman Kossmann (projectarchitect), Robert van der Linde, Martijn Sas, Ellen Schindler, Rico van der Sloot, Vera Wegener Döll - Atelier voor Bouwkunst : José Albuquerque, Alijd van Doorn, Henk Döll, Patrick Eichhorn, Michiel Köther, Anouk Randag, Chris Spierings (projectleider), Bart Theunissen (projectarchitect)
Meubel- en Interieurontwerp	: Kossmann.dejong, Amsterdam
Grafisch ontwerp	: Kossmann.dejong, Amsterdam
Eigenaar gebouw	: Gemeente Rotterdam (per december 2008)
Bouwmanagement	: Vinc Batenburg Groep, Barendrecht
Hoofdaannemer	: Huizerbouw bv, Barendrecht
Installateur werktuigbouw	: Arco Luchttechniek bv, Opmeer
Installateur elektrotechniek	: Lugthart & Zn bv, Rotterdam
Installateur sanitair	: C.D.I. installatie en daktechniek bv, Rotterdam
Productie-Installatie	: Straatsma en van Tilburg Productie, Rotterdam
Interieurbouw	: Gielissen Interiors & Exhibitions, Amsterdam
Constructeur	: ABT bv, Delft
Adviseur duurzaamheid	: Sustainable Dance Club™
Concept lichtontwerp	: Tweebeeke Licht, Amsterdam
Data animatie	: Punchcard, Arnhem
Akoestisch adviseur	: Cauberg-Huygen Raadgevende Ingenieurs bv, Rotterdam
Adviseur bouwkosten	: Basalt bouwadvies bv, Nieuwegein
Concept energie opwekkende dansvloer	: Sustainable Dance Club™, Rotterdam
Interactief design energie opwekkende dansvloer	: Studio Roosegaarde, Rotterdam
Technische uitwerking	: Technische Universiteit Eindhoven (EPE groep)
Bruto vloeroppervlak	: 4.000 m ²

Trefwoorden: Duurzame energie, Verlichting, Afvalpreventie, Maatschappelijke factoren

De locatie

Aan de Westkruiskade nr. 26-28 in Rotterdam is het voormalige NightTown omgetoverd tot WATT, de eerste Sustainable Dance Club™ ter wereld. De Westkruiskade ligt dicht bij het Centraal Station en openbaar vervoer als

tram, bus en metro. Het is een uitgaanscentrum met veel cultureel verschillende winkels, bars en restaurants in de directe omgeving. Vooral het grote aantal Chinese winkels aan de zijde van het Kruisplein is opvallend. Het Rotterdamse Chinatown bevindt zich grotendeels in deze straat. Naast WATT is een bescheiden stadspark voor ontspanning en ontmoeting.

Het gebouw

WATT is een stad op zich, een gebouw om doorheen te dwalen. Iedere ruimte heeft een karakteristieke sfeer gekregen door uniek materiaal- en kleurgebruik. Centraal in het ontwerp is de monumentale entreestraat die alle ruimtes met elkaar verbindt. De *street* is letterlijk in het oude gebouw uitgehakt. Onbewerkte bakstenen, restanten van leidingwerk en raamopeningen tonen de structuur van het oorspronkelijke pand. Aan het einde bevinden zich twee zalen, de grote zaal (*stage*) en de verlaagde danszaal (*basement*).

Parallel aan de *street* liggen het nieuwe café-restaurant en de theaterzaal (*popular*). De theaterzaal kan zelfstandig functioneren, maar kan ook een open ruimte vormen met het restaurant. Een centrale vide verbindt de twee verdiepingen van het restaurant. De binnenranden van de vide zijn bekleed met honderden bierflesjes die door de verlichting er achter een grote kroonluchter vormen. Grote ramen kijken uit op het naastgelegen park.

De bewustwording van duurzaamheid is waar mogelijk zichtbaar

gemaakt. Er is alleen materiaal toegevoegd waar het echt noodzakelijk was. De output van de gehele water- en energiehuishouding zijn als VJ-beelden onderdeel van de programmering. Andere zichtbare elementen zijn de energieopwekkende dansvloer in de danszaal en de *minimal waste bars* in de grote zaal. De toiletten worden doorgespoeld met regenwater en de transparante spoelbakken laten het waterverbruik zien.

Ontspannen kan in de groene oase van de beloopbare vegetatiedaken (*relaxroofs*) en een binnentuin. De binnentuin en het relaxroof vormen samen "de groene oase" van WATT. De beplanting in de binnentuin en relaxroof zorgen voor een extra stukje stadsnatuur waar bezoekers kunnen genieten van de buitenlucht.

Het proces

Het vroegere NightTown aan de West-Kruiskade is omgetoverd in het nieuwe Poppodium WATT. Poppodium WATT is ontworpen door Kossmann en De Jong (Kossmann.dejong - zie hun [website](#)) in samenwerking met Döll - Atelier voor Bouwkunst (zie hun [website](#)). Döll - Atelier voor Bouwkunst ontwikkelde samen met Enviu - innovators in sustainability het concept van een duurzame dansclub, wat later Sustainable Dance Club zou gaan heten. Tevens hebben zij de organisatie Sustainable Dance Club™ opgericht voor het beheer en verdere ontwikkeling van het concept en het adviseren van geïnteresseerde clubs en festivals.

Kossmann.dejong was indertijd gevraagd door de nieuwe eigenaren voor de renovatie en herinrichting van NightTown, wat later WATT zou gaan heten. Toen de nieuwe eigenaren over het idee van de duurzame Dance Club hoorden, vroegen zij Döll - Atelier voor Bouwkunst om samen met Kossmann.dejong het ontwerpteam te vormen. De Sustainable Dance Club™ werd ingehuurd om te adviseren ten aanzien van duurzaamheid aangaande bedrijfsvoering, ontwerp, communicatie, programmering, logistieke oplossingen voor ondermeer glas en afval, biologisch voedsel en drank, vermindering van energie en watergebruik, etc.

Sustainable Dance Club

Döll - Atelier voor Bouwkunst ontwikkelde samen met Enviu - innovators in sustainability in 2006 en 2007 het concept van een duurzame dansclub. In eerste instantie organiseerden zij 'sustainable club events' in al bestaande clubs. Tegelijkertijd ontwikkelde zij aandachttrekkers, zoals de elektriciteit opwekkende dansvloer en duurzame ideeën voor de bouw en inrichting van nieuwe of bestaande clubs. Toen het concept zich ontwikkelde tot serieus plan, richtte Döll - Atelier voor Bouwkunst en Enviu - innovators in sustainability aan het eind van 2007 de organisatie Sustainable Dance Club™ op, tezamen met Cultural Development. De Sustainable Dance Club™ voert het beheer en de verdere ontwikkeling van het concept Sustainable Dance Club en adviseert clubs en festivals die in een duurzame dance club willen veranderen, een duurzame bedrijfsvoering willen voeren of hun

ecologische voetafdruk willen verminderen.

Döll - Atelier voor Bouwkunst is nauw betrokken geweest bij concrete projecten zoals de ontwikkeling van WATT in Rotterdam en zal dat blijven doen bij toekomstige Sustainable Dance Clubs in Nederland en in het buitenland.

Duurzaamheid

WATT gaat flink besparen op het verbruik van energie, water, materiaal en afval. Tot 50% ten opzichte van een niet duurzame club met een gelijk aantal bezoekers. Voor het realiseren van de besparingen is de "Trias Ecologica" methode gebruikt (zie de [begrippenlijst](#)).

CO₂ reductie

De totale hoeveelheid CO₂ die wordt geproduceerd, is opgebouwd uit het verbruik van elektriciteit, water, gas en materialen als papier, glas en bouwmaterialen. Tevens dragen transport en afval bij aan de CO₂ die een club uitstoot. Op al deze vlakken neemt WATT maatregelen om tenminste tot een reductie van 30% te komen. Dat houdt in dat er jaarlijks 100.000 kilo minder CO₂ wordt uitgestoten. Hiermee sluit WATT perfect aan bij de doelstelling van het Rotterdam Climate Initiative om in 2025 voor geheel Rotterdam de uitstoot met 50% terug te dringen.

Energie

Spectaculair is de elektriciteit opwekkende dansvloer (wereldprimeur): de Sustainable Dance Floor. Deze verplaatsbare vloer van circa 30 vierkante meter zet de beweging van dansende mensen om in elektriciteit die wordt gebruikt om de vloer op te lichten. Iedere danser, afhankelijk van het gewicht en de hoeveelheid energie van de dans, produceert een vermogen van 2 tot 20 Watt: hoe harder je danst, hoe meer power.

De energiemeter motiveert je om het maximum haalbare energieniveau te bereiken. Op deze manier wordt je bewust van de relatie tussen je gedrag en de omgeving. Dit is de 'Sustainable Experience'. De energie wordt nu gebruikt om de vloer op een interactieve manier te laten werken. Deze intelligente vloer maakt gebruik van LED verlichting en gerecycled materiaal. Maar de ontwikkelingen staan niet stil, er wordt een manier gezocht zodat de output van de vloer in de toekomst ook andere systemen van elektriciteit kan voorzien.

Er is een geavanceerd gebouwbeheersysteem. Voor verwarmen, koelen en ventileren wordt gebruik gemaakt van rooftop units. Door meerdere rooftop units te plaatsen in combinatie met dit beheersysteem is een nauwkeurige capaciteitsregeling mogelijk. Er wordt nooit méér geventileerd, gekoeld of verwarmd dan de ruimtes vragen. CO₂-sensoren regelen de hoeveelheid ventilatie: naar gelang het aantal mensen aanwezig in de ruimtes, wordt meer of minder verse lucht aangevoerd. Hoe meer mensen, hoe meer buitenlucht, hoe minder mensen, des te minder buitenlucht.

En verder

[Naar boven](#)

- LED verlichting voor alle vaste theaterverlichting geeft 85% reductie ten opzichte van standaard verlichting
- de warmte van de dimmeruimte wordt hergebruikt om de backstage ruimte te verwarmen
- zoveel mogelijk gebruik van centrale koeling
- WATT gebruikt natuurlijk groene stroom.

In het ontwerp is met de mogelijkheid rekening gehouden om later zonnecellen (PV) of kleine windmolens aan te brengen.

Water

Ook spectaculair is de 'Pee Experience'. Meestal is het doorspoelen van het toilet een actie waar je niet bij nadenkt. Bij WATT is dit anders. Wanneer je de (spaar)knop van de transparante stortbak indrukt, zie je het gezuiverde regenwater dat eerder op het dak is opgevangen (regenwatersysteem) door de transparante waterleidingen aan het plafond stromen. Ineens is zichtbaar hoe bijzonder deze kleine dagelijkse luxe eigenlijk is.

WATT

Duurzaam

Duurzaamheid is doorgevoerd in de totale WATT organisatie. De eerste Sustainable Dance Club™ ter wereld besteedt in de volledige exploitatie op een creatieve en aansprekende wijze aandacht aan duurzaamheid. Duurzaamheid is in een notendop terug te brengen naar drie peilers: People, Planet en Profit. WATT heeft hiervan gemaakt Primeur, Plezier en Probeer het maar eens beter te doen.

Organisatie

De eerste Sustainable Dance Club ter wereld zal in de volledige exploitatie op een creatieve en aansprekende wijze aandacht besteden aan duurzaamheid. Naast het gebouw wordt in alle geledingen van de organisatie duurzaamheid doorgevoerd. Dit geldt zowel voor het personeelsbeleid, de leverancierskeuze, de horeca als de communicatie.

Bij onze leveranciers moet het bewustzijn zijn van de drie elementen Planet, Profit en People er zijn. Denk hierbij aan praktische zaken zoals de frequentie van leveren, de manier van productie, de emballage en afvalverwerking daarvan, communicatie naar stakeholders e.d.

Bij het opzetten en de ontwikkeling van ieder onderdeel van de horeca, is de duurzaamheid een van de eerste dingen waarover nagedacht moet worden. Wat voor product verkoop je? Hoe zorg je dat gasten kunnen krijgen wat ze willen, terwijl je minder afval produceert? Een aanzienlijk deel van het menu zal bestaan uit biologische producten. Maar ook duurzaamheid aangaande schoonmaak, personeelsbeleid, bedrijfskleding, energie- en waterverbruik etc wordt meegenomen.

Toekomst

Om duurzaamheid te integreren in de kern van de business, is een duurzaam businessplan geschreven. Jaarlijks wordt de duurzaamheid in WATT geëvalueerd.

Bron: www.sustainabledanceclub.com

[Naar boven](#)

Maatregelenlijst

Water

- Het regenwater wordt op het dak opgevangen en in een ondergrondse tank gezuiverd, waarna het wordt gebruikt

voor het spoelen van de toiletten. (ca 550.000 liter = ca 80.000 toiletspoelingen per jaar)

- Alle urinoirs op het herentoilet zijn waterloos. Hiermee wordt op jaarbasis bijna 1.000 m³ water bespaard. Dat komt overeen met het watergebruik van ongeveer 8,5 huishouden.

Materiaal

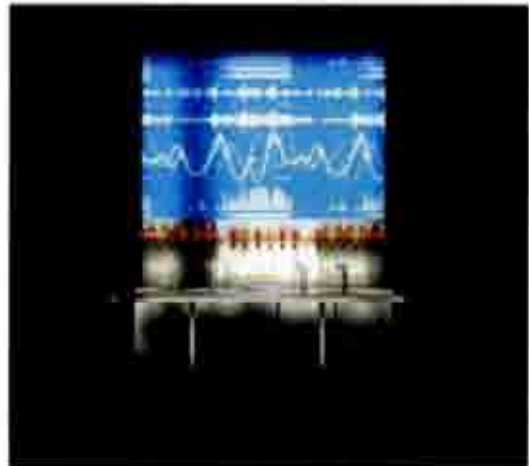
- Het bestaande gebouw is uitgangspunt, er wordt alleen materiaal weggehaald en toegevoegd waar het echt nodig is.
- Er is uitsluitend hout met FCS keurmerk toegepast.
- Er zijn waar mogelijk duurzame materialen gebruikt zoals bamboe, Latexfalt en verven op waterbasis.

Beperken van afval

- Het sloopafval is in zo klein mogelijke fracties gesorteerd (hout, steenachtig, ijzer, gemengd).
- Inkoop gericht op groot verpakkingen.
- Minimaal verpakkingsmateriaal achter de bar.
- Zoveel mogelijk digitale communicatie.
- Beperking menukaarten en kassabonnen.
- Offertetraject zoveel mogelijk digitaal.
- Duurzame verpakking bij vervoer en voorraad horeca.

Minimal Waste of Energy, Time and Money

- Hoge service snelheid.
- Bier, wijn en de vier hardlopers in frisdranken komen uit tappunten.
- Minimaal gebruik van elektriciteit en water.
- Hergebruik van materialen.
- Postmix in plaats van flesjes.
- Gebruik van recyclebare ecocup's.

Gerelateerde informatie

Publicaties

- [Integraal Ontwerpen in de Gebouwde Omgeving](#); Utrecht, 2005
- [Ondernemen met hoofd en hart - Duurzaam ondernemen: praktijkervaringen](#); Assen, 2002
- [Integraal ontwerpen: vitale architectuur](#); Boxtel, 2002

Projecten

- [Search Ingenieursbureau: cradle to cradle kantoor](#)

Infobladen

- [Renovatie: duurzaam omgaan met de bestaande bouw](#)
- [Integraal ontwerpen: proces tot een duurzaam gebouwde omgeving](#)
- [Leefstijlen en woonbeleving: aanknopingspunten voor duurzame kwaliteit van de gebouwde omgeving](#)
- [Energiebesparing in woningen en utiliteitsgebouwen](#)
- [Water in het rond het gebouw](#)

Nieuws

- [WATT: Bouwen aan de toekomst](#)

Veelgestelde vragen

- [Duurzame energie: wat zijn de mogelijkheden in de gebouwde omgeving?](#)
- [Installaties: Waar vind ik installateurs met kennis van duurzame technieken?](#)

Hyperlinks

- [Maatschappelijk verantwoord ondernemen](#)
- [Döll – Atelier voor Bouwkunst](#)
- [Kossmann de Jong](#)
- [Sustainable Dance Club™](#)
- [Poppodium WATT](#)

Kijk ook eens op [onze pagina met links!](#)

Laatst gewijzigd: 02-02-2009

Dit informatieblad is een uitgave van SenterNovem. Het is bedoeld als bron van informatie over aspecten van duurzaam bouwen. Dit informatieblad is met grote zorgvuldigheid samengesteld. Desondanks stelt SenterNovem zich niet aansprakelijk voor schade en andere gevolgen van eventuele onvolkomenheden en/of onjuistheden.